

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

BIOLOGIJA

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

šk. god. 2023./2024.

Ispitna knjižica 2

BIO.53.HR.T.K2.24

53932

Način **ispravljanja pogrešaka** u ispitnoj knjižici:

~~(Matura)~~	državna matura	
↗	↖	↑
Precrtan pogrešan odgovor u zagradama	Točan odgovor	Paraf (skraćeni potpis)

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte **sve** upute i **slijedite ih**.

Ne okrećite stranicu i **ne rješavajte** zadatke dok to **ne odobri** voditelj ispitne prostorije.

Ispit traje **150** minuta **bez stanke**.

Zadatci se nalaze u **dvjema** ispitnim knjižicama.

Redoslijed rješavanja birajte **sami**.

Dobro **rasporedite** vrijeme kako biste mogli riješiti **sve** zadatke.

Ispred svake skupine zadataka **uputa** je za rješavanje. **Pozorno** je pročitajte.

Možete pisati po listu za **koncept**, ali se njegov sadržaj **neće** bodovati.

Pišite **čitko**. **Nečitki** odgovori bodovat će se s **nula (0)** bodova.

Na **2.** stranici ove ispitne knjižice prikazan je načini **ispravljanja pogrešaka**.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti **paraf** (isključivo **skraćeni** potpis, a **ne puno** ime i prezime).

Upotrebljavajte **isključivo kemijsku** olovku kojom se piše **plavom** ili **crnom** bojom.

Kada riješite zadatke, **provjerite** odgovore.

Provjerite jeste li **nalijepili** identifikacijske naljepnice na **sve** ispitne materijale.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima **24** stranica, od toga **2 prazne**.

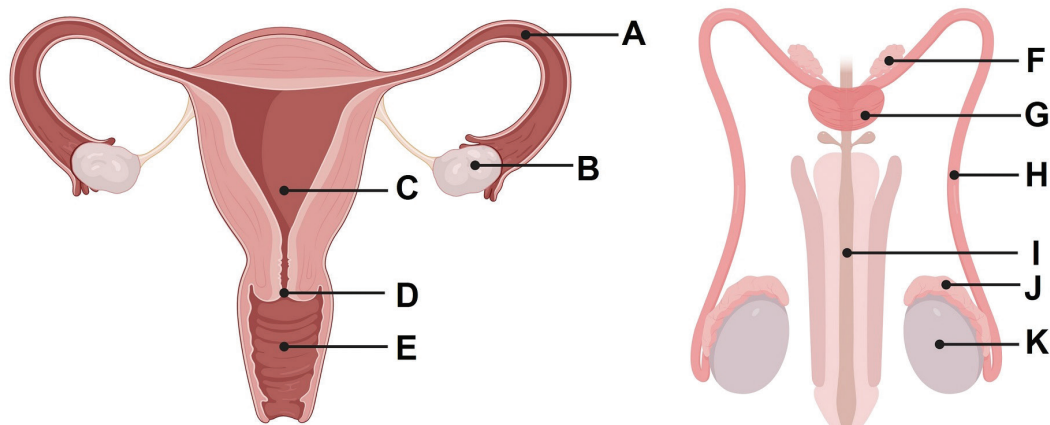
II. Zadatci kratkoga odgovora i dopunjavanja

U sljedećim zadatcima odgovorite **kratkim** odgovorom (**riječju, brojem, s nekoliko riječi** ili **jednostavnom** rečenicom) ili **dopunite** rečenicu/crtež upisivanjem **sadržaja** koji **nedostaje**.

Odgovore upišite **samo** na **predviđeno** mjesto **u ovoj ispitnoj knjižici**.

Svaki **točan** odgovor donosi **jedan bod**.

- 41.** Pozorno **promotrite sliku** koja prikazuje **građu spolnoga sustava čovjeka** na kojoj su dijelovi sustava označeni slovima od **A** do **K**.

- 41.1.** Kojim je slovom na slici označen **organ** u kojemu se **proizvode spermiji** i koji je **naziv toga organa**?

Slovo: _____

Naziv organa: _____

(1 bod)

41.2. Navedite slijed slova kojima su na slici označeni **dijelovi ženskoga spolnog sustava** kroz koje **prolaze spermiji** nakon **ejakulacije** uključujući i **organ** u kojemu se **zbiva oplodnja**.

(1 bod)

42. Tijekom evolucije pojava mejoze i oplodnje dovela je do povećanja bioraznolikosti.

42.1. Koja **pojava** u metafazi I **utječe na** varijabilnost gameta?

(1 bod)

42.2. Kako oplodnja **povećava** gensku varijabilnost potomaka?

(1 bod)

- 43.** Istraživan je **učinak morske vode i kompeticije** na močvarne biljke „*Spartina patens*” i „*Typha angustifolia*”. **Jedinke** ovih vrsta **zasađene** su u **slana i slatkovodna** močvarna staništa **samostalno (-)** ili s **drugim vrstama** biljaka (+).

Pozorno **promotrite tablicu** koja prikazuje **rezultate** istraživanja.

Susjedne biljke	Prosječna biomasa (g/cm ²)			
	Vrsta „ <i>S. patens</i> ”		Vrsta „ <i>T. angustifolia</i> ”	
	slano stanište	slatkovodno stanište	slano stanište	slatkovodno stanište
+	8	3	0	18
-	10	20	0	33

- 43.1.** Koja od dviju navedenih vrsta biljaka **ima veću toleranciju na salinitet?**

Objasnite odgovor koristeći se podacima iz tablice.

Vrsta: „*S. patens*” / „*T. angustifolia*” **(Zaokružite.)**

Objašnjenje:

(1 bod)

43.2. Kakav **učinak** ima **prisutnost susjednih** biljaka na **biomasu** istraživanih vrsta u **slatkovodnome** staništu?

Objasnite odgovor s obzirom na utjecaj kompeticije.

Biomasa će biti: VEĆA / MANJA / ISTA (**Zaokružite.**)

Objašnjenje:

(1 bod)

Biologija

- 44.** Pozorno **promotrite tablicu** u kojoj su prikazani neki **fiziološki** parametri **četiriju** vrsta kralježnjaka: **čovjeka, slona, miša i šarana** koji su nasumično označeni brojevima od **1** do **4** u prvome stupcu tablice.

Broj organizma	Temperatura tijela (°C)	Otkucaji srca (broj otkucaja / min)	Maksimalna brzina kretanja (m/s)
1	1 – 30	30 – 40	1,5
2	38	450 – 550	3,5
3	36,2	22 – 28	11
4	36,6	60 – 90	10

- 44.1.** Brojeve organizama na koje se odnose podatci u tablici **uparite s odgovarajućim nazivom** navedenih **organizama**.

Odgovor napišite u priloženu **tablicu**.

Broj organizma	Naziv organizma
1	
2	
3	
4	

(1 bod)

44.2. Ima li **veće energijske potrebe po jedinici tjelesne mase** organizam označen brojem **1** ili organizam označen brojem **2** u tablici?

Objasnite odgovor koristeći se **podacima** iz tablice za **temperaturu tijela i broj otkucaja srca u minuti**.

Broj organizma: _____

Objašnjenje:

(1 bod)

45. Mikroskopom su promatrani kuglasti kloroplasti pod povećanjem 100 puta. Promjer kloroplasta na dobivenoj slici bio je 0,8 mm.

45.1. Koliko iznosi povećanje okulara ako je povećanje objektiva 25 puta?

(1 bod)

45.2. Koliki je stvarni promjer promatranoga kloroplasta u mikrometrima?

(1 bod)

45.3. Kloroplasti su tijekom noći kuglastoga oblika, a tijekom dana se spljošte.

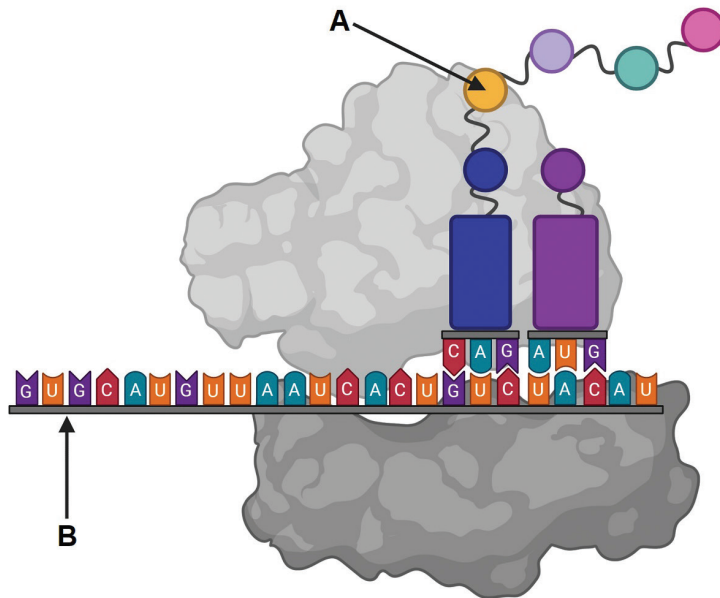
Koja je korist od takve promjene oblika kloroplasta?

U odgovoru povežite površinu kloroplasta s ulogom klorofila.

(1 bod)

46. Pozorno promotrite sliku koja prikazuje jednu fazu staničnoga procesa.

46.1. Koja se vrsta biološki važnih spojeva sintetizira tijekom procesa prikazanoga na slici?

(1 bod)

46.2. Koji slijed nukleotida u kodirajućemu lancu DNA određuje molekulu označenu slovom A na slici?

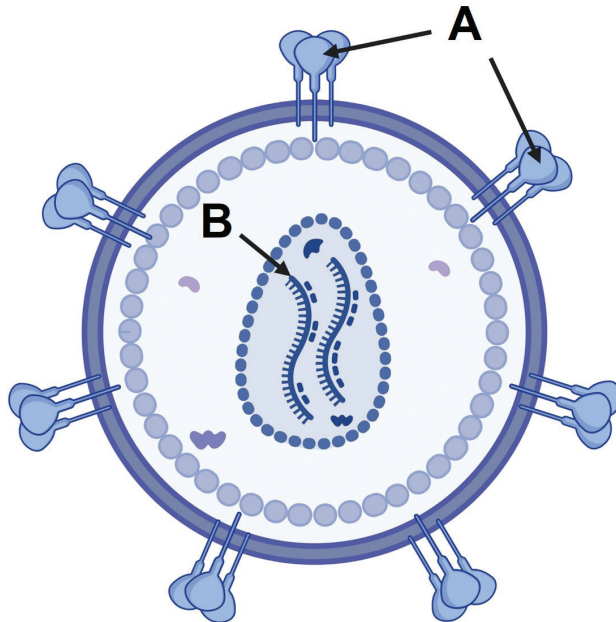
U odgovoru označite 5' i 3' krajeve slijeda nukleotida.

(1 bod)

46.3. Navedite nazive triju vrsta spojeva koji izgrađuju molekulu označenu slovom B na slici.

(1 bod)

47. Pozorno **promotrite sliku** koja prikazuje **građu virusa HIV-a** na kojoj su neki **dijelovi virusa** označeni slovima **A** i **B**.

47.1. Koji je **naziv molekule** označene slovom **B** na slici?

_____ (1 bod)

47.2. Koja je **uloga molekula** označenih slovom **A** na slici **pri inficiranju** **domaćina**?

_____ (1 bod)

47.3. U kojemu se **dijelu stanice domaćina** nalazi **virus HIV-a** u **stadiju mirovanja**?

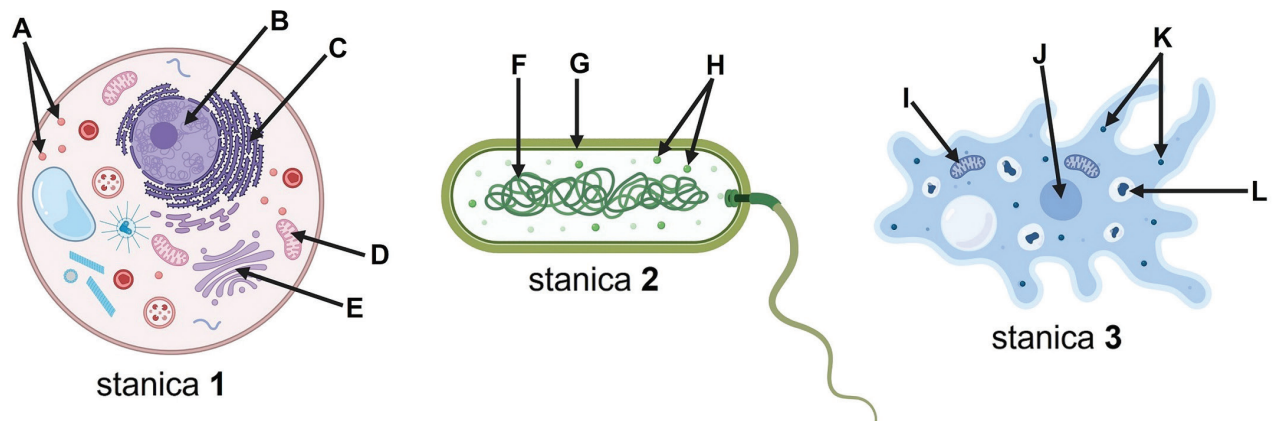

(1 bod)

48. Pozorno **promotrite slike** koje prikazuju **stanice različitih organizama** označenih brojevima **1, 2 i 3**.

Određeni dijelovi stanica označeni su slovima od **A** do **L** na slikama.

Stanica označena brojem **1** stanica je **višestaničnoga organizma**.

48.1. Navedite **kronološki slijed pojavljivanja** prikazanih stanica **tijekom evolucije od najstarije do najmlađe stanice**.

Koristite se brojevima kojima su **stanice označene** na slici.

(1 bod)

48.2. Koja je **uloga dijela stanica** označenih slovima **D** i **I** na stanicama **1** i **3**?

(1 bod)

48.3. Kojim su sve slovima na prikazanim slikama označeni dijelovi stanica koji sadrže DNA?

Odgovor **napišite u priloženu tablicu.**

Stanica	Slova
1	
2	
3	

(1 bod)

49. Dvije prijateljice provode ljetne praznike na moru. Lokalni mediji izvijestili su da je u njihovoj omiljenoj uvali ispred hotela utvrđena povećana koncentracija koliformne bakterije „E. coli” i da se kupanje u moru ne preporučuje.

49.1. Koji je vjerojatni izvor onečišćenja bakterijama u toj uvali?

_____

(1 bod)

49.2. Koja zelena alga može ukazivati na onečišćenje mora organskim tvarima?

_____

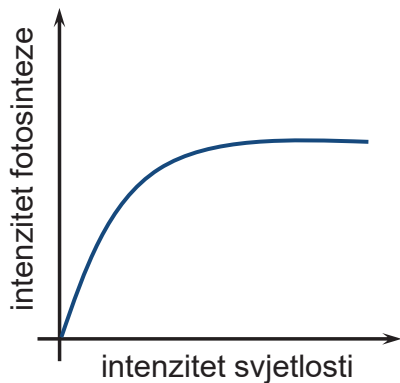
(1 bod)

49.3. Navedite jedan postupak kojim se može smanjiti brojnost koliformnih bakterija u navedenoj uvali.

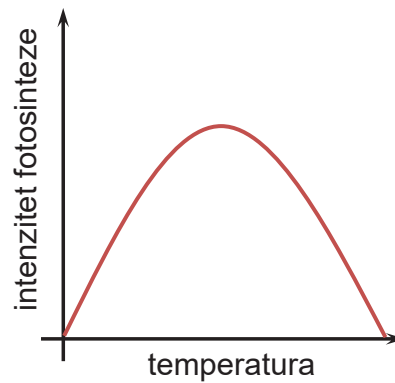
_____

(1 bod)

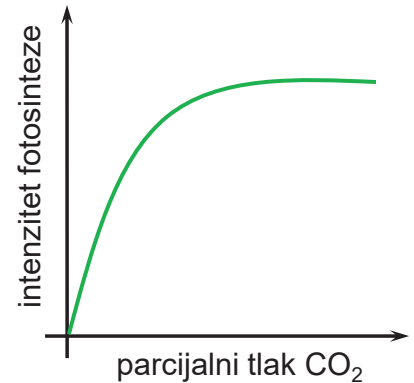
50. Pozorno **promotrite slike** označene brojevima **1, 2 i 3** koje prikazuju **ovisnost** intenziteta (stope) fotosinteze **o trima** ekološkim čimbenicima.

slika 1

slika 2

slika 3

50.1. Zašto intenzitet fotosinteze **stagnira pri velikome** intenzitetu svjetlosti?

Objasnite odgovor **povezujući** intenzitet svjetlosti **s ulogom** klorofila.

(1 bod)

50.2. Kako povećanje parcijalnoga tlaka CO_2 **utječe na prinos povrća u** stakleničkome uzgoju?

Objasnite odgovor.

(1 bod)

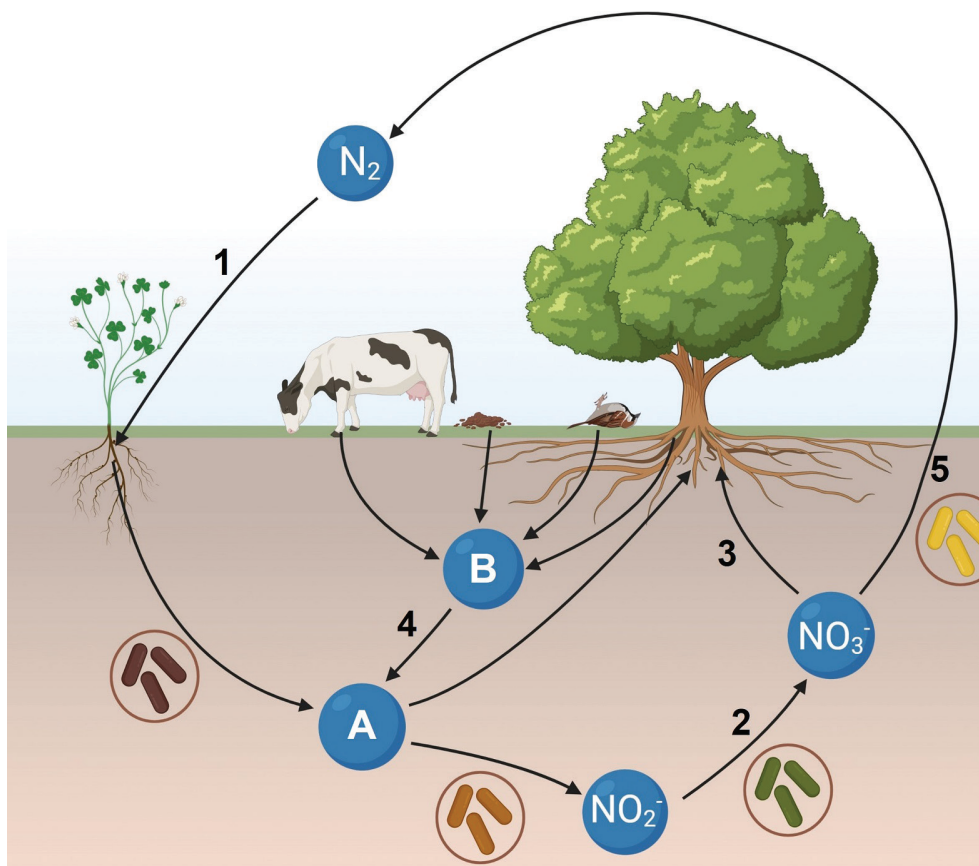

50.3. Koji je **razlog opadanja** intenziteta fotosinteze **s povećanjem** temperature **nakon postignutoga najvećeg** intenziteta fotosinteze?

(1 bod)

51. Pozorno **promotrite sliku** koja prikazuje **dio procesa kruženja dušika u ekosustavu** na kojoj su **proces**i označeni brojevima od **1** do **5**, a **tvari** slovima **A** i **B**.

- 51.1. Koja je **tvar** u kruženju dušika **označena** slovom **A** na slici?

(1 bod)

- 51.2. Koji je **naziv tipa autotrofne prehrane organizama** u procesu označenom brojem **2** na slici?

(1 bod)

51.3. Za sintezu kojih je dvaju biološki važnih polimera u biljaka potreban proces 3?

(1 bod)

52. „Allium” testom istražuje se učinak različitih koncentracija otopina pesticida na mitozu u stanicama vrška korijena crvenoga luka („Allium cepa”). Nakon rasta korijena u otopini s određenom koncentracijom pesticida vrši se korijena odrežu i oboje, a stanice se razdvoje i mikroskopiraju svjetlosnim mikroskopom.

52.1. Koja je varijabla nezavisna u opisanome eksperimentu?

(1 bod)

52.2. Mitotski je indeks udio stanica koje se nalaze u mitozu u odnosu na ukupan broj promatranih stanica. U kontrolnome je uzorku od 50 promatranih stanica njih 20 bilo u nekoj fazi mitoze. Koliko iznosi mitotski indeks kontrolnoga uzorka? Vrijednost izrazite postotkom.

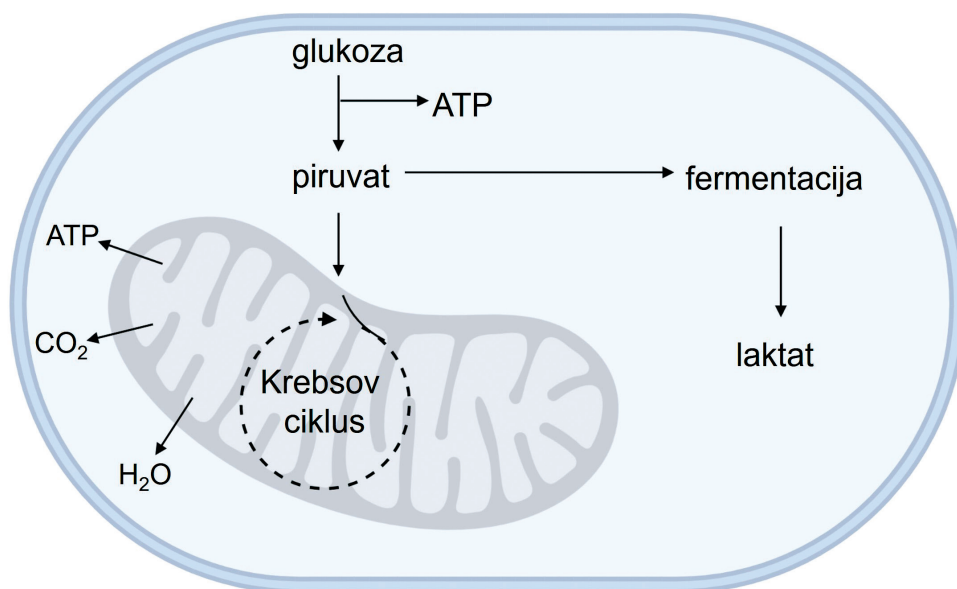
(1 bod)

52.3. Može li se delecija jednoga nukleotida u kromosomu dokazati mikroskopiranjem u „Allium” testu? Objasnite odgovor.

(1 bod)

Biologija

53. Pozorno **promotrite sliku** koja prikazuje **usporedbu anaerobnoga i aerobnoga metabolizma u stanici**.

53.1. Kojim spojem započinje faza staničnoga metabolizma za koju je neophodan kisik?

(1 bod)

53.2. Koji produkt metabolizma stanice predstavlja univerzalni izvor kemijske energije?

Objasnite kojim se procesom oslobađa energija iz te molekule.

Produkt: _____

Objašnjenje:

(1 bod)

53.3. Koji metabolički proces, uz stanično disanje, omogućuje oslobađanje energije u stanicama skeletnih mišića tijekom dugotrajnoga vježbanja?

Objasnite odgovor **s obzirom** na **uzrok** toga procesa i **produkt** koji nastaje.

Naziv procesa: _____

Objašnjenje:

(1 bod)

53.4. Anaerobni metabolizam evolucijski je stariji od aerobnoga metabolizma.

Koja je skupina organizama tijekom evolucije **prva doprinijela** stvaranju **aerobnih** uvjeta?

(1 bod)

Biologija

---

54. Otac je krvne grupe A i Rh-negativan, a majka je krvne grupe AB i Rh-pozitivna. Jedno je njihovo dijete krvne grupe B i Rh-negativno.

54.1. Koji je genotip majke?

_____ (1 bod)

54.2. Koji su mogući genotipovi gameta koje stvara otac?

_____ (1 bod)

54.3. Može li dijete navedenih roditelja imati krvnu grupu 0? Objasnite odgovor s obzirom na genotipove roditelja.

Odgovor: MOŽE / NE MOŽE (Zaokružite.)

Objašnjenje:

_____
_____
_____ (1 bod)

54.4. Koliko iznosi vjerojatnost da dijete ima krvnu grupu majke s obzirom na oba sustava krvnih grupa? Odgovor izrazite razlomkom.

_____ (1 bod)

Prazna stranica

Prazna stranica